

Herța, oraș în regiunea Cernăuți, Ucraina. Târgul Herța este înființat în anul 1672 de domnitorul Gheorghe Duca. La începutul secolului al XVIII-lea încep să se stabilească în localitate tot mai mulți evrei, în mare majoritate meseriași și negustori. Din anul 1764 s-a păstrat registrul unei asociații care întreținea o școală pentru copii orfani sau săraci (*Pinkas al HaHevra Talmud Torah*). În vreme ce cea mai veche piatră de mormânt din cimitir datează din 1866. Comunitatea a avut patru sinagogi, cea mai veche a fost construită la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Tot în secolul al XVIII-lea, în Herța începe să funcționeze o *yeshiva*. Prima *mikve* a fost dată în folosință în anul 1820.

Comunitatea evreiască din localitate avea 1200 membri în anul 1803 dar numărul acestora va continua să crească datorită evreilor care continuă să sosească din Galiția și Ucraina. Astfel, populația evreiască a orașului crește la 1554 persoane în 1859 și 1939 în 1910.

La începutul secolului XX, în Herța funcționau două sinagogi și patru case de rugăciune, precum și câteva școli religioase. Prima școală mixtă a fost deschisă la începutul secolului XX. În 1930, comunitatea evreiască din Herța număra 1940 membri, reprezentând aproximativ un sfert din populația totală a localității.

În iunie 1940, ținutul Herța a fost inclus în teritoriul pe care România a trebuit să îl evacueze. Herța a fost ocupată de armata sovietică pe 28 iunie 1940. Un an mai târziu, 38 de familii evreiești, considerate burgheze de autoritățile sovietice, sunt deportate în Siberia.

Orașul este recucerit de armata română pe 5 iulie 1941 dar revenirea sub autoritatea românească nu asigură securitatea membrilor comunității evreiești. Acuzațiile privind aderența evreilor la ideologia comunistă își fac prezența și în Herța iar la intrarea armatei române în localitate evreii locali sunt acuzați de simpatii bolșevice. Pretorul Gheorghe Vartic a numit un nou primar și a creat o gardă cetățenească care avea misiunea de a-i identifica pe evrei și a-i aduna cu ajutorul Armatei. În urma acestei operațiuni, 1500 de evrei sunt închiși în beciuri și sinagogi, 182 dintre aceștia sunt executați. Printre victime s-a numărat și rabinul comunității împreună cu întreaga sa familie.

Restul evreilor din Herța, numărând 1600 de persoane, au fost deportați la sfârșitul lui iulie 1941 în lagărul de tranzit de la Edineț iar apoi, la 14 octombrie 1941, în Transnistria. Asemănător tuturor evreilor ajunși în Transnistria la ordinul autorităților române, evreii din Herța vor rămâne în ghetourile de dincolo de Nistru ceva mai mult de doi ani și jumătate, timp în care vor fi decimați de foame, frig și boli. La sfârșitul anului 1943, doar aproximativ 450 dintre evreii deportați din Herța erau încă în viață.

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Herța a trecut sub autoritate sovietică. În perioada sovietică cea mai mare parte din populația evreiască a orașului a emigrat în Israel.

Surse:

Andrei Corbea-Hoisie, "Gertsă," în *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Gertsă>

David Shlomo (ed.), *Generații de iudaism și sionism. Dorohoi, Săveni, Mihăileni, Darabani, Herța, Rădăuți-Prut*, vol. 2, Kiriati Bialik, 1993, pp. 336-351.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, vol. I, București, Hasefer, 2001, partea I, p. 204, partea a II-a, pp. 120-122, 187, 304, 315.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, vol. II, partea a II-a, București: Hasefer, 2003, p. 54.

Lucian-Zeev Herscovici, "Gertsas," în Fred Skolnik, Michael Berenbaum (eds.), *Encyclopedia Judaica*, vol. 7, Detroit, Thomson Gale/ Jerusalem, Keter Publishing House, 2007, pp. 558-559.
Matatias Carp, *Cartea neagră*, București: Diogene, 1996, vol. 1, p. 31, vol. III, pp. 33, 81.
Recensământul general al populației României, vol. II: Neam, limbă maternă, religie, București, Imprimeria Națională, 1938.

[Ana Bărbulescu]

MSFR-EM